

Η υπουργός Πολιτισμού για την απώλεια του Νίκου Ζία

/ [Παιδεία και Πολιτισμός](#)

“Έφυγε” από τη ζωή ο ακαδημαϊκός Νίκος Ζίας την Κυριακή 18 Οκτωβρίου 2020, μια μεγάλη προσωπικότητα της μελέτης, της προστασίας και της ανάδειξης του Βυζαντίου ο οποίος για πολλά χρόνια υπήρξε πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κέντρου Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων, από τη σύστασή του το 1997 έως το 2015, του διεθνώς αναγνωρισμένου -ιδίως από την Ευρωπαϊκή Ένωση και την UNESCO.

Συλλυπητήριο μήνυμα εξέδωσε και η υπουργός Πολιτισμού κ. Λίνα Μενδώνη αναφέροντας:

«Με βαθιά θλίψη αποχαιρετούμε σήμερα (σ.σ. εχθές 18 Οκτωβρίου) τον Νίκο Ζία, τον επιστήμονα και τον ακαδημαϊκό δάσκαλο, ο οποίος για περισσότερα από πενήντα χρόνια εργάστηκε ακάματα για την προστασία, την ανάδειξη, την προβολή, της πολιτιστικής κληρονομιάς του Βυζαντίου. Αποχαιρετούμε τον δημόσιο λειτουργό που με μοναδική αφοσίωση και πίστη υπηρέτησε για δεκαετίες το Υπουργείο Πολιτισμού και την Αρχαιολογική Υπηρεσία. Αποχαιρετούμε τον γλυκό, γοητευτικό και πολυτάλαντο άνθρωπο, τον οποίον όσοι γνωρίσαμε και ζήσαμε από κοντά θα έχουμε πάντα στην καρδιά και την μνήμη μας. Είχα την τύχη

να συνεργαστώ με τον Νίκο Ζία τόσο ως Πρόεδρο του Δ.Σ. του Ευρωπαϊκού Κέντρου Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων, όσο και ως μέλος του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου και του Κεντρικού Συμβουλίου Νεωτέρων Μνημείων του Υπουργείου Πολιτισμού. **Οι τοποθετήσεις του και η διατύπωση των απόψεών του, πέρα από την επιστημονική του γνώση, ανεδείκνυαν τον βαθύ σεβασμό του προς τον συνομιλητή του, προς τη θέση του άλλου, και όχι μόνον όταν απευθυνόταν σε ομολόγους ή ομοτέχνους του, αλλά κυρίως όταν συνομιλούσε με υποδειγματική ευγένεια και κατανόηση με τους πολίτες.** Η ευρυμάθειά του, η ευρύτητα του πνεύματός του, η χωρητικότητα και η κοινωνικότητά του, η αφοσίωση και η προσήλωσή του στις αξίες και τις αρχές του, αλλά και στους στόχους του μέχρι την επίτευξή τους, δεν μπορούν να ξεχαστούν απ' όσους βρεθήκαμε κοντά του και διδαχθήκαμε από τα λόγια και τα έργα του».

Ο Νίκος Ζίας στον Πύργο Νεμπόισα, στο Βελιγράδι

Νίκος Ζίας - Βιογραφικό Σημείωμα

Ο Νίκος Ζίας ξεκίνησε τη σταδιοδρομία του στην Αρχαιολογική Υπηρεσία του Υπουργείου Πολιτισμού το 1962, στο Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο. Το έτος 1964 έλαβε μέρος στην προετοιμασία της ιστορικής έκθεσης του Συμβουλίου της Ευρώπης στο Ζάππειο Μέγαρο με θέμα “Βυζαντινή Τέχνη - Τέχνη Ευρωπαϊκή”, της έκθεσης εκείνης που ανέδειξε για πρώτη φορά την ευρωπαϊκή διάσταση της βυζαντινής τέχνης.

Ως συνεργάτης του Βυζαντινού και Χριστιανικού Μουσείου ο Νίκος Ζίας μετέβη το 1965 στην Καστοριά, γενέτειρα του πατέρα του, όπου κατέγραψε και περισυνέλεξε μεγάλο αριθμό βυζαντινών κυρίως εικόνων, ορισμένες από τις οποίες αργότερα μελέτησε και δημοσίευσε.

Την πρώτη αυτή περίοδο άρχισε και η ενασχόλησή του με τις εικαστικές τέχνες της νεοελληνικής περιόδου, συνεργαζόμενος με περιοδικά, όπως η “Νέα Εστία” και ο “Ζυγός”, με το Ε.Ι.Ρ., επιμελούμενος την έκδοσή “ Η Τέχνη στη Ζωή μας”, και με την εφημερίδα “Μεσημβρινή”, γράφοντας τεχνοκριτική.

Το 1966, έχοντας πρωτεύσει στον διαγωνισμό του Υπουργείου Προεδρίας, διορίσθηκε στην Αρχαιολογική Υπηρεσία ως επιμελητής αρχαιοτήτων. Αρχικά υπηρέτησε στην Εφορεία Νεωτέρων Μνημείων και αργότερα τοποθετήθηκε στον Μυστρά, όπου ασχολήθηκε με τη συντήρηση των τοιχογραφιών του ναού της Μητρόπολης-Αγίου Δημητρίου, με ανασκαφικές και αναστηλωτικές εργασίες στον Μυστρά, στη Μονεμβασία και στη Μάνη, διοργανώνοντας παράλληλα στη Σπάρτη και έκθεση με θέμα “Βυζαντινές καταβολές στη σύγχρονη ελληνική τέχνη”.

Το 1969 ανέλαβε ως προϊστάμενος την 4η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων (Νήσων Αιγαίου Πελάγους): διενήργησε ανασκαφές στη Νάξο και τη Χίο, αναστηλωτικές εργασίες και εργασίες συντήρησης του τοιχογραφικού διακόσμου ναών, με σημαντικότερο έργο τον αποχωρισμό της ζωγραφικής στον τρούλο του ναού της Πρωτόθρονης στη Νάξο. Επιμελήθηκε επίσης την Έκθεση Μεταβυζαντινής και Νεοελληνικής Τέχνης της συλλογής του Ιδρύματος Τήνου.

Από το 1972 έως το 1977 ανέλαβε ως προϊστάμενος την Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων Πατρών, η οποία είχε στην αρμοδιότητά της 11 νομούς, μεταξύ των οποίων και αυτούς της Ζακύνθου και της Κεφαλλονιάς, όπου του δόθηκε η ευκαιρία να εντρυφήσει στη μελέτη της τέχνης της Επτανησιακής Σχολής.

Το 1977 μετατέθηκε στην Κεντρική Υπηρεσία του Υπουργείου Πολιτισμού, αναλαμβάνοντας αρχικά τη θέση του προϊσταμένου του Τμήματος Χώρων της Διεύθυνσης Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων και ακολούθως αυτή του προϊσταμένου της Διεύθυνσης, μετά τη συνταξιοδότηση του Μύρωνα Μιχαηλίδη το 1987.

Από το 1970 έως το 1983 δίδαξε παράλληλα Ιστορία της Βυζαντινής και Μεταβυζαντινής Τέχνης και Μνημειακή Τοπογραφία στη Σχολή Ξεναγών.

Το 1986 αναγορεύθηκε διδάκτωρ της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών: το θέμα της διατριβής του ήταν “ Η Κοσμική Ζωγραφική του Φώτη

Κόντογλου". Η ενασχόλησή του με το έργο του Κόντογλου συνεχίσθηκε συστηματικά και αργότερα, καθιστώντας τον έναν από τους σημαντικότερους μελετητές του έργου του· μάλιστα διοργάνωσε και δύο εκθέσεις με έργα του ζωγράφου στο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Αθηναίων (1983-84) και στο Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης (1986), έχοντας και την επιμέλεια των καταλόγων.

Στην προσπάθειά του για τη διάδοση της τέχνης στο ευρύ κοινό πραγματοποίησε σειρά διαλέξεων και ελεύθερων μαθημάτων, ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών εκπομπών και ταινιών με θέματα από τη βυζαντινή και τη νεοελληνική τέχνη, ενώ από το 1985 συνεργάστηκε για πολλά χρόνια με την εφημερίδα "Το Βήμα" γράφοντας επιφυλλίδες και βιβλιοκρισίες.

Όλη η παραπάνω δραστηριότητα εξελίχθηκε ταυτόχρονα με τα αυξημένα και απαιτητικά υπηρεσιακά καθήκοντα για την ορθή επιστημονική αντιμετώπιση πολύπλοκων θεμάτων προστασίας και αποκατάστασης μνημείων και αρχαιολογικών χώρων που είχε αναλάβει ως προϊστάμενος της Διεύθυνσης Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων αλλά και της Διεύθυνσης Συντήρησης Αρχαιοτήτων του Υπουργείου Πολιτισμού.

Διετέλεσε μέλος του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου, του Κεντρικού Συμβουλίου Νεωτέρων Μνημείων, του Δ.Σ. του Ταμείου Αρχαιολογικών Πόρων και Απαλλοτριώσεων, του Δ.Σ της Εθνικής Πινακοθήκης, των Επιστημονικών Επιτροπών του Ταμείου Διαχείρισης Πιστώσεων για την Εκτέλεση Αρχαιολογικών Έργων (Τ.Δ.Π.Ε.Α.Ε.) και ειδικότερα αυτών της Αναστηλώσεως Μνημείων Μυστρά, Νικοπόλεως, Καστοριάς, Ιλίου Μελάθρου και των Κάστρων Πυλίας (της τελευταίας ως πρόεδρος).

Η πανεπιστημιακή του σταδιοδρομία ξεκίνησε τον Ιούνιο του 1988, όταν εξελέγη αρχικά επίκουρος καθηγητής της Ιστορίας της Τέχνης στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών και ακολούθως αναπληρωτής και τακτικός καθηγητής.

Το 1998 αποχώρησε από το Υπουργείο Πολιτισμού, επιλέγοντας τη θέση του πανεπιστημιακού δασκάλου. Διατήρησε όμως τη θέση του στο Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο, στο Κεντρικό Συμβούλιο Νεωτέρων Μνημείων και στις Επιστημονικές Επιτροπές του Τ.Δ.Π.Ε.Α.Ε., στο Δ.Σ. του οποίου διορίστηκε αργότερα ως μέλος.

Σε συνδυασμό με την δραστηριοποίησή του για τη διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς του Βυζαντίου στην χώρα μας, οραματίσθηκε και προώθησε δράσεις,

εκπορευόμενες από την Ελλάδα, για την προστασία και προβολή, και στον διεθνή χώρο, της βυζαντινής πολιτιστικής κληρονομιάς. **Ιδιαίτερα σημαντική υπήρξε στον τομέα αυτόν η δραστηριότητα που ανέπτυξε ως πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κέντρου Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων, από τη σύστασή του το 1997 έως το 2015, του διεθνώς αναγνωρισμένου -ιδίως από την Ευρωπαϊκή Ένωση και την UNESCO- αυτού Κέντρου, το οποίο, υπό την εποπτεία του Υπουργείου Πολιτισμού, μέσω διακρατικών συνεργασιών, αναλαμβάνει δράσεις για την προβολή του βυζαντινού πολιτισμού εκτός Ελλάδος, σε χώρες οι οποίες έχουν στην επικράτειά τους βυζαντινά και μεταβυζαντινά μνημεία.**

Το ενδιαφέρον του Νίκου Ζία για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς σε διεθνές επίπεδο αποτυπώθηκε τέλος και κατά τη θητεία του ως προέδρου του Ελληνικού Τμήματος του ICOM.

Ο Νίκος Ζίας υπήρξε μία πολυδιάστατη προσωπικότητα, ένας διαπρεπής και ακάματος επιστήμονας, ένας αφοσιωμένος και μεθοδικός ανώτατος δημόσιος λειτουργός, ένας χαρισματικός δάσκαλος, και βέβαια ένας ευγενής και γοητευτικός άνθρωπος με ιδέες και όραμα, που μόχθησε για την προστασία και την προβολή της βυζαντινής πολιτιστικής κληρονομιάς αλλά και της νεώτερης τέχνης της Ελλάδας σε διεθνή κλίμακα.